

Uvod

Ujedinjeni Arapski Emirati (UAE) sa svojim gradovima-brendovima, Dubaijem i Abu Dabijem nalaze se u samom vrhu liste vodećih svetskih metropola koje su u periodu od samo poslednjih dvadeset godina u potpunosti izmenili svoj karakter i od država-pustinja popeli se na listu država "tipa A".

Posmatrajući i analizirajući njihov napredak i razvoj dolazi se do intrigantnih zaključaka vezanih ne samo za veoma ubrzan proces urbanog razvoja i progresu već i za način i metode putem kojih se došlo do situacije kakva je današnja a do još intrigantnijih saznanja prilikom razotkrivanja svih planova i vizija predviđenih za relativno blisku budućnost.

Razmatranjem stanja kakvo je danas u UAE dolazi se do zaključka da je do pre najdalje pet godina vodeća sila, odnosno grad-država koja je prednjačila bila Dubai, dok za pomenuti period na scenu stupa Abu Dabi kao nova svetska vizija grada-prestonice i grada budućnosti.

Pogodna finansijska situacija, region pogodan za mnogobrojna, za sad, isplativa ulaganja stvorili su mogućnost za postojanje ovakve jedne celine spremne da prihvati sve naučne, tehnološke i vizionarske inovacije. Nametanje snage tehnološkog napretka, količine novca i novčanih ulaganja prisutna je malte ne na svakom koraku a posmatrajući zamišljenu sliku grada kroz dvadeset godina može se zaključiti da će biti samo prisutnija.

Predmet istraživanja ovog projekta odnosi se na načine i metode putem kojih je ovaj Emirat došao do pozicije na kojoj se danas nalazi a i pozicije koju tek treba da zauzme, analizirajući sve periode kroz koje je prošao za ovaj kratki vremenski period i kroz koje će tek proći u narednih dvadesetpet do trideset godina . Od perida pustinje i kamile do perioda države i majbaha.

Cilj istraživanja projekta jeste upravo sakupljanje mnoštva informacija i sticanje novih saznanja vezanih za proces ubrzanog nastanka svetskih metropola, načina na koje se one plasiraju na svetsko tržište i čime zadržavaju svoju ulogu vodećih.

Kako bi se što jasnije definisale razlike u različitim periodima razvijanja grada a takođe što bolje ispitala teza, istraživanje će biti struktuirano tako da prvenstveno bude prikazan istorijski razvoj grada, odnosno početak razvoja i period ubrzanog razvoja grda a zatim planovi za budućnost, odnosno analitički prikaz Masterplana za Abu Dabi 2030. godine.

Savremeni teoretski okvir istraživanja fenomena globalizacije, tehnološkog napretka I održivog razvoja

„U vrtlogu globalizacije gradovi prevazilaze okvire država i regiona, postajući nezavisni učesnici sve bespoštednije trke. Balansirajući između lokalnih mogućnosti i globalnih imperativa oni pokušavaju da primene čitav niz strategija koje bi trebalo da poboljšaju njihovu atraktivnost i prepoznatljivost, ali i omoguće njihovo trajanje. Upravo zato, savremene tehnologije i održivi razvoj postaju globalno proklamovane potrebe čije je stvarno značenje često zamagljeno, ali politički vrlo eksploatisano.

Istovremeno, svaki grad danas rekreira sopstveni identitet, jača globalnu i lokalnu dimenziju svoje atraktivnosti i postaje sredstvo kojim se forsira stvaranje i održavanje nametnutog ideala kome teže novi investitori. Ideja o održivom razvoju, svesrdno prihvaćena od strane globalizovane zajednice, postaje jedan od osnovnih preduslova za dalji razvoj, kao i još jedna komparativna prednost u procesu globalnog umrežavanja. Ipak, brojni primeri širom sveta pokazuju različite pristupe ovom problemu, sa veoma kontradiktornim rezultatima. Stoga, prisustvo savremenih tehnologija neprestano balansira između istinske potrebe, mode i (nametnutog) izazova, što grad čini dinamičnim i konstantno ekscitiranim. Ovakav pristup problemima prirodne i građene sredine svoje posledice pokazaće tek budućim generacijama, a primeri koji će biti prikazani u ovom radu ukazaće na aktuelne trendove i moguće pravce razvoja.“¹

¹Dr Aleksandra Stupar, Arhitektonski fakultet Univerziteta u Beogradu, "IZAZOVI SAVREMENOG GRADA: GLOBALIZACIJA, TEHNOLOGIJA, ODRŽIVI RAZVOJ" , www.cityofglobalization.org,10.02.2011.

U prethodno navedenom citatu leži upravo suština predmeta istraživanja ovog projekta, odnosno analiza I prikaz tri ključna elementa ubrzanog urbanog razvoja grada, u ovom slučaju prestonice Ujedinjenih Arapskih Emirata. Pojam globalizacije odnosno neprestane trke za prestižni globalni imperativ, savremena tehnologija koja se koristi za kreiranje neizvesne budućnosti I održivi razvoj kao glavna tendencija očuvanja postojećih a takodje I očuvanja budućih kvaliteta, tri su osnovne karakteristike urbanog planiranja na analiziranoj teritoriji. Svetski gigant kao što su Emirati u mogućnosti je da prihvati I odigra tu ulogu zahvaljujući prvenstveno pogodnoj finansijskoj situaciji a takođe I spremnosti I odvažnosti koju grad poseduje.

Abu Dabi. Početak razvoja

Osunčane tokom cele godine, netaknute plaže, spektakularne peščane dine i pulsirajući kosmopolitski način života dočekuju svakog gosta Abu Dabija. Takva podrška idiličnog okruženja ovog emirata poznatog širom sveta zbog svojih velikih rezerva nafte u kombinaciji sa postojećom tradicionalnom arhitekturom džamija i minareta, uz arapsko gostoprimstvo i novu infrastrukturu svetske klase čine ovu destinaciju vrlo primamljivom kako iskusnim tako i putnicima početnicima.

Abu Dabi je postao kosmopolitska metropola a njen ubrzani razvoj i urbanizacija, zajedno sa relativno visokim prosečnim dohotkom stanovnika transformisao je grad u nivo većih i naprednijih metropola. Danas je grad-zemlja centar političke, industrijske aktivnosti kao i velikih kulturnih i komercijalnih centara. Najskuplji je grad za emigraciju zaposlenih u regionu a pedeseti najskuplji grad na svetu.

Abu Dabi obuhvata površinu od 67340 km² i prostire se na oko 200 km. Ovo područje predstavlja 86,67% ukupne površine UAE, što ga čini najvećim od sedm emirata. Abu Dabi se sastoji iz tri glavne oblasti: prva je grad Abu Dabi, koji je glavni grad UAE i dom Predsedništva; drugi je istočni deo emirata, Al Ain grad a treći deo je zapadni koji obuhvata mnoga ostrva i priobalne i unutrašnje oblasti.

Pre formiranja nezavisnih UAE (Ujedinjenih Arapskih Emirata) postojala je Trucial Omana, poznatija kao država Trucial koja se nalazila pod zaštitom Velike Britanije. Način zaštite odnosno upravljanja zasnivao se na tome da je VB kontrolisala odbranu i spoljne odnose dok je na planu unutrašnje politike funkcionisao sistem samostalne tradicionalne arapske monarhije, tako da je svaki vladar imao skoro apsolutnu vlast nad svojim oblastima. Godine 1952., lokalni organ uprave, Savet Trucial, koji se sastojao od sedam vladara Shaikhdoms-a je osnovan.

Cilj saveta bio je da se usvoje zajednički politički principi koji su se ticali upravljanja, a koji su verovatno i doveli do formiranja federacije država. Nafta, osnova modernog prosperiteta područja, prvi put je otkrivena 1958. u predelu priobalja Abu Dabija. Komerrijalna eksploatacija nafte počinje 1962. pružajući državi znatno povećanje prihoda. Ujedinjeni Arapski Emirati nastaju kao nezavisna država 2. decembra 1971. godine medjutim sa veoma nestabilnom unutrašnjom politikom prouzrokovano neizvesnom prirodom federacije i graničnih sporova. Nakom tihog početka na medjunarodnoj sceni, UAE preuzimaju aktivnu ulogu u politici Bliskog istoka. Bila je i jedna od prvih zemalja Bliskog istoka koja je uspostavila diplomatske odnose sa Kinom i SSSR-om.

Grad je 1971. bio planiran za najviše oko 600.000 stanovnika. U skladu sa onim što se smatralo idealnim urbanizmom tog perioda, grad je projektovan tako da ima široku mrežu puteva kao i gusto naseljene "tower" blokove. Na severnom kraju ostrva, gde je gustina naseljenosti najviša, glavne ulice su oivičene dvadesetospratnim i tridesetospratnim kulama. Unutar ovog "pravougaonika" koji formiraju kule pruža se normalna mreža putova u kombinaciji sa dvospratnim vilama i šestospratnim niskim zgradama.

Zgrade u Abu Dabiju su previše različite da bi se mogle okarakterisati kao jedan jedinstven pravac u arhitekturi a posebno zato što su građene u toku dužeg vremenskog perioda i kao odgovor na različite uticaje. Gustina izgrađenosti u Abu Dabiju varira. Visoki stambeni objekti raspoređeni su u centru grada dok su niži objekti u predgrađima. To je svakako povezano i sa gustinom zapošljavanja koja je u centralnom delu grada neuporedivo veća nego u predgrađima. U oblastima sa velikom gustinom, većinu prostora popunjavaju zgrade velike i srednje visine. Soliteri Abu Dabija, kao što su Abu Dhabi Investment Authority Tower, Nacionalna Banka Abu Dabija, Hilton Hotel Tower nalaze se u finansijskom delu, finansijskom centru Abu Dabija. Razvoj novih visokih zgrada predviđen je Abu Dabi planom za 2030, što će dovesti do izgradnje mnogobrojnih novih oblakodera tokom naredne decenije, posebno u široj centralnoj poslovnoj zoni grada. Abu Dabi već ima nekoliko "supertall" oblakodera u izgradnji. Od jula 2008. godine bilo je šezdesetdve visoke zgrade visine 23m do 150m koje se nalaze u izgradnji, odobrene za izgradnju ili sa predlogom za izgradnju. Abu Dabi ima preko dvadeset dobro održavanih parkova i bašti i preko 400km obale od kojih 10km predstavljaju javne plaže.

Abu Dabi je moderan grad sa širokim bulevarima, visokim zgradama predviđenih za rad i stanovanje i komercijalnim trgovinskim centrima. Dizajn unutrašnjih gradskih puteva kao i magistralnih puteva je veoma dobro organizovan. Sve ulice koje su paralelne vodoravno ili horizontalno označene su brojevima. U 2007. je osnovan Abu Dabi Savet za urbanizam, kao agencija odgovorna za

budućnost urbane sredine Abu Dabija ali i kao stručni autoritet za Vizionarski Plan Abu Dabija za 2030. godinu. Zbog ubrzanog razvoja Abu Dabija, razvili su se brojni izazovi u urbanoj organizaciji grada a među njima najproblematičniji su sledeći: danas u gradu broj stanovnika daleko premašuje prvobitno maksimalni planirani broj pa dolazi do velikih saobraćajnih gužvi, nedostatka parking prostora i prenatrpanosti; iako postoji adresni sistem grada, nije u široj upotrebi pa dolazi do problema u određivanju tačne lokacije objekata, a pravci često moraju da se određuju u odnosu na određene znamenitosti; nedostatak sveobuhvatnog, pouzdanog i učestalog sistema javnog prevoza dovela je do skoro potpune zavisnosti od privatnih automobila i taksija kao prevoznog sredstva.

Za predstavljanje Abu Dabija kako na domaćoj tako i na svetskoj sceni, formiranje i prezentaciju imidža grada i grada kao brenda, nacionalnog ili svetskog za zadatak ima organizacija "Abu Dabi Turism Authority". Ideja je takva da "ADTA" na osnovu praćenja, nadgledanja i analiziranja razvoja infrastrukture na terenu formira sliku grada u javnosti. Razvoj turizma i investicionih kompanija su najkonstruktivniji načini putem kojih se dolazi do ostvarenja ciljeva i formiranje najbolje reklame, najboljeg imidža grada. Cilj, koji se odnosi na što veća ulaganj u grad zasniva se na dovođenju što većeg broja investitora, što većeg broja posetilaca gradu. U tom slučaju mora se jako puno pažnje poklanjati i infrastrukturi zaduženoj za transport ljudi do grada. Zbog toga je jedan od najočekivanijih infrastrukturnih poduhvata Defans Terminal kompleksa Abu Dabi aerodroma, u vrednosti od \$ 6,85 milijardi dolara, do kraja ove godine povećati kapacitet putnika aerodroma na 20 do 50 miliona putnika godišnje što predstavlja ogroman pomak u odnosu na kapacitet od 5,4 miliona putnika iz 2004. godine.

Jedan od trenutno najefikasnijih načina formiranja brenda, laički rečeno privlačenja pažnje jeste dovođenje eminentnih svetskih imena iz oblasti urbanog planiranja i arhitekture i prihvatanjem projekata za koje se smatra da mogu da privuku veliko interesovanje, objekti koji su ili već dobro prihvaceni u svetu ili se po prvi put javljaju na ovom prostoru. Brojni su primeri projekata koji su u ovom trenutku u procesu ostvarenja.

Abu Dhabi UPC (Urban Planning Council) razvio je optimalni okvirni plan urbane strukture Abu Dabija za 2030. godinu kako bi optimizovao razvoj grada kroz predstojeću dvadesetpetogodišnju urbanu evoluciju. Na ovaj način, polaganjem temelja za socijalno kohezivne i ekonomski održive zajednice planira se očuvanje jedinstvenog kulturnog nasleđa Emirata. Ovakva predviđanja u planiranju infrastrukture daleko ispred svog vremena predstavljaju ključni primer vizionarskog upravljanja.

Plan 2030, koji je veličanstven po obimu i delikatan u detaljima filtrira sve odluke kroz planiranje životne sredine, društvene i ekonomske razvojne kriterijume. Broj stanovnika u gradu može porasti na tri miliona ili može premašiti pet miliona do 2030. godine. Bez obzira na to, ovaj plan predstavlja prkličan, fleksibilan i održiv pogled na budućnost.

Da bi kreirali okvirni plan urbane strukture Abu Dabija za 2030. godinu UPC je organizovao mnogobrojne inspirativne sastanke sa Njegovim Visočanstvom šaikom Mohamedom bin Zajed Al Nahijan, prestolonaslednikom Abu Dabija, zamenikom vrhovnog komandanta oružanih snaga Ujedinjenih Arapskih Emirata i predsednikom Izvršnog veća Abu Dabija.

Glavne analize društvenog, ekonomskog i socijalnog života rađene su putem mnogobrojnih radionica u saradnji sa vodećim urbanim planerima i kancelarijom UPC-a koja upravlja u potpunosti društvenim i ekonomskim razvojem zajednice stvarajući jedinstven harmoničan odnos, imajući za cilj da stvori jači osećaj zajedništva i identiteta grada. Kao rezultat toga javiće se viši nivo socijalne kohezije i blagostanja.

Cilj je da se projekat vizije raznovrsnog a opet harmoničnog društva sa bogatom kulturom razvija u kontinuitetu i u stabilnom okruženju. Svaki element rada UPC-a je podržan od strane okoline kao i želja da zaštite svoju unikatnu ekologiju za buduće generacije. U tom cilju, UPC je razvio jedinstven okvir zaštite životne sredine u saradnji sa agencijom za životnu sredinu. Ovaj okvir se zove "Estidama", što na arapskom znači održivost.

Estidama je omogućio UPC-u da kreira ovaj održivi četvorostupni program razvoja, utvrđuje smernice i propisuje pravila i propise. Na čelu inicijative nalaze se UPC, programeri razvoja i grupa vladinih agencija.

Estidama je prvi program ove vrste koji je prilagođen situaciji u ovom regionu i koji promovise novi način razmišljanja. Kao simbol jasne političke vizije koja je namenjena uspostavljanju ravnoteže građanskog „održivog“ interesa kroz proces planiranja vizionarskih obima, Estidama program se bavi održivom zabrinutošću kroz svoje životne, ekonomske socijalne i kulturne uglove.

Sa nedavno dobijenim priznanjem kao jednog od deset najboljih gradova za održivu budućnost od strane Ethisphere institut, SAD koji istražuje i promovise dobre uprave i društvenu odgovornost korporacija, Abu Dabi je na pravom putu da sebe transformise u održivi kapital arapskog sveta.

Da bi se odgovorilo na ovaj izazov, UPC je razvio političke vizije koja se fokusiraju na vrhunski urbani dizajn, zaštite kulturnih dobara, podsticanje arapske / muslimanske zajednice kako bi izazivao interakciju između građana i njihovog izgrađenog okruženja.

Kapitalni projekat 2030 jeste urbanistički planski okvir struktuiran tako da usmerava razvoj grada u predstojećem periodu povezujući metropolu Abu Dabija zajedno sa ostrvima Abu Dabija kao i kopnom koje ih okružuje.

Principi:

1. Abu Dabi će biti savremeni izraz arapskog grada- „Humani grad“;
2. Abu Dabi će nastaviti praksu promišljenog razvoja;
3. Abu Dabi će poštovati, biti srazmeran i oblikovan u skladu sa prirodnim okruženjem obale i pustinje;
4. Abu Dabi će jasno ispoljavati svoju ulogu i status glavnog grada;
5. Urbana fabrika Abu Dabi kao i njegova socijalna infrastruktura će održavati i povećavati vrednost socijalnog i kulturnog nasleđa arapske zajednice.

UPC radi na brojnim masterplanovima individualnih zajednica i okruga u sastavu kopna i ostrva Abu Dabija. Ceo projekat je izdvojen na nekoliko manjih delova od kojih su glavni odnosno centralni projekti odnose na „Capital district“- Kapitalni okrug, smešten u kopnenom delu kao i za njegove susedne oblasti „Khalifa City 1“ i „Khalifa City 2“. Pored njih postoje još šest okruga za koje se rade pojedinačni masterplanovi a to su: Al Bateen, Shahama i Bahia, Boniyas / Južna Wathba, Corniche i Wasat Madinat.

Postoje četiri ključne teme:

1. Zelenilo (ozelenjavanje)
2. Život
3. Rad
4. Povezivanje

Zelenilo

Zadržavanje prirodnog okruženja odnosno postojećih ekoloških podloga;

Formiranje zelenih gradijenata-zelenih strmina;

Zelena infrastruktura-zelene ulice uz formiranje zelenih uličnih dvorišta;

Zasenjeni trotoari i pešački prolazi u okviru stambenih i poslovnih celina;

Rashlađivanje vodenim uličnim tokovima;

„Zelene zgrade“ – korišćenje prirodne ventilacije i re-upotreba vode; energo-efikasni domovi;

Obnovljiva energija.

Život

Kompletiranje zajednica: formiranje grupacija objekata

- 1.Rezidencijalno stanovanje (kombinacija maloprodajnih i ugostiteljskih usluga u prizemlju, poslovnog prostora na prvom spratu i stanovanja na višim spratovima);
- 2.Vile;
- 3.Gradske kuće;
- 4.Socijalno stanovanje;
- 5.Visokoluksuzno stanovanje.

Posao

Formiranje delova grada(primer Suwwah-a) gde se posao nalazi u neposrednoj blizini mesta stanovanja;
Kvalitetan život na poslu;
Različiti oblici poslovanja.

Povezivanje

Veliki izbor transporta:

- 1.Metro;
- 2.Tramvaj;
- 3.Pešačke zone – pešački prelazi, povezivanje delova grada isključivo pešačkim zonama;
- 4.Ulice;
- 5.Vodeni saobraćaj (vodeni „tax“).